СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 86. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 15-го квітня 1939. No. 86. Jersey City, N. J., Saturday, April 15, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ГОСТРА КРИТИКА ПРЕЗИДЕНТА В СЕНАТІ

ВАШИНҐТОН. — Сенат цілий день обговорював европейські справи, а в тім дискутував також над заграничною політикою американського уряду. Сенатори висказували своє незадоволення з приводу воєнних алярмів, викликуваних урядом. У висліді вони ухвалили таку резолюцію: „Сенат висказує незадоволення й гостре натаврування усіх запальних заяв і пресових повідомлень з боку високих урядовців цього уряду, які озлоблюють інші народи проти нас, які викликують суспільний неспокій, які мають шкідливий вплив на американський промисл, які викликують воєнну гістерію в цім краю". Накінець забрав слово сенатор Джордж і поіменно назвав президента Рузвелта, що це він, більше ніж хтонебудь інший, викликує цю воєнну гістерію, такими заявами, як: „до осени ми готові мати війну". Сенатор Джордж далі заявив, що всі европейські краї повинні знати, що заяви президента не мають глибших основ, американський нарід не хоче війни і не піде до ніякої війни, хіба в обороні власних територій.

СЕНАТОР БОРА ТАВРУЄ ДЕМОКРАЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бора, бувший довголітний голова сенатського комітету заграничних справ, у листі до студентів університету св. Оляфа в Нортфілді, Мінн., сказав, що чергова війна не буде вестися за ніякі високі ідеали, тільки за скрайно самолюбні, імперіялістичні інтереси не лиш з боку диктаторських країв, але також з боку демократичних. „Точні студії покажуть вам", писав Бора, „що нікчемнішої, більш імперіялістичної війни, ніж та, що загрожує, не можна собі уявити. Це не є війна за питання: демократія, чи тоталітаризм? Це европейські демократії колись укладали тайні договори, в яких ділили добичу ще заки закінчилась війна. Це европейські демократії затвердили версайський договір, який не був договором миру, тільки добичі. Це европейські демократії впродовж двацяти кількох літ не хотіли зробити найменшої поправки в тім версайськім договорі". Так писав Бора до студентів і перестерігав їх перед війною. Він казав, що ті люди, які нині в Америці викликують воєнну горячку напевно самі не підуть до війни, коли вона вибухне.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЗАКУПНО УДІЛІВ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Група нюйорських фінансістів звернулась до уряду з пропозицією створити фонд для викупу американських вартостевих паперів, що знаходяться в посіданні европейських країв, передівсім в посіданні Англії і Франції. Таких вартостевих паперів згадані два краї мають приблизно на 2 до 4 біліони долярів. Якби війна вибухла, то згадані держави готові випродукувати ті папери викликуючи тим замішання на американських біржах.

АМЕРИКА ХОТІЛАБ КОРИСТАТИ З ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії під зарядом Ґелопа подало до відома, що загальна американська опінія починає клонитись до того, щоб таки невтральнестевий акт уневажнити і позволити урядови входити в економічні звязки з воюючими державами й продавати їм за готівку воєнні матеріяли. Та покищо перевага дуже мала, бо за зміною є 53%, а проти неї 47%.

НЮ ЙОРКОВІ ГРОЗИТЬ БРАК ВУГЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Інтервенція посадника Ля Ґвардії не довела до підписання нового контракту між вуглекопами і власниками копалень. Внаслідок того запаси вугля в Ню Йорку вичерпуються. Посадник Ля Ґвардія сказав, щоб заповнити вуглеві запаси нюйорським підземним залізницям треба тижня часу. А вони ще мають лиш на три тижні запасів. Коли скоро щось не зробиться, то застій у вуглевім промислі готов спаралізувати ціле місто.

ЧЕХИ ТАКИ МАТИМУТЬ СВІЙ ПАВІЛЬОН.

НЮ ЙОРК. — Хоч теперішний чеський уряд в Празі повідомив чеський комітет будови павільону на світовій виставі в Ню Йорку, щоб перестали дальшу будову павільону, а те, що збудоване, передали німецькій амбасаді, то проте чехи нехтують цей розпорядок, кажучи, що теперішна празька влада це німецька влада. Чехам помагатимуть деякі американці в закінченні будови й урядженні їхньої вистави.

ФАРЛІ ПРО БУДУЧОГО ПРЕЗИДЕНТА.

ЛИНЧБУРҐ (Вирджінія). — Головний почтмайстер Джеймс Фарлі виголосив перед молодими демократами промову, в якій заповів, що наступний президент вийде знов з рядів Демократичної Партії. Він буде чоловіком поступовим, з виразними плянами. Бо лиш чоловік з виразними плянами може зєдинити біля себе людей, говорив він.

ТІЛЬКИ СЕБЕ ЗНАЮТЬ, А ДРУГИХ НЕ ПРИЗНАЮТЬ!

Дня 1-го березня підчас Заг. Зборів „Млодзежи Вшехпольск-ої" у Львові ухвалили м. і. постулят, щоб „Українській Студентській Громаді" у Львові відібрати субвенцію з Фонду Студентських Оплат.

„НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ" ЗА 1938 Р.

В 1938-ому році були в „Національному Музеї" у Львові чотири вистави: педагогічна й мистецька, вистава образів законсервованого й відновленого іконостасу Святоюрської катедри, збірна вистава рисунків і декоративних малюнків Василя Перебийноса та зимова вистава, присвячена мистцям композиції й кольористики, від Івана Рутковича 1687 р. по сучасну добу. Відвідувачів усіх чотирьох вистав Н. М. було 5,295, з чого у збірних відвідинах 596, а чужинців із закордону 26. — Наукова робітня обслужила у 92-ох днях 112 осіб 456-ма предметами книгозбірні й архіву.

МІЖ УКРАЇНЦЯМИ НЕМА КОМУНІСТІВ.

Що між українцями нема комуністів, на це найкращим доказом може послужити факт, що коли прийшлося 22 березня по закінченню всесоюзного зїзду комуністичної партії в Москві вибирати нове політичне бюро, то не вибрано до нього ані одного українця. Ось імена вибраних: Андрей Андреєв, Клим Ворошилов, Андрій Жданов, Лазар Кагановия, Михайло Калінін, Анастас Мікоян, Вячеслав Молотов, Йосиф Сталін, Микита Хрущов. Між вибраними є москалі, жиди і грузини, але українця нема ані одного, хоч українці творять менше-більше третину населення Совєтського Союзу.

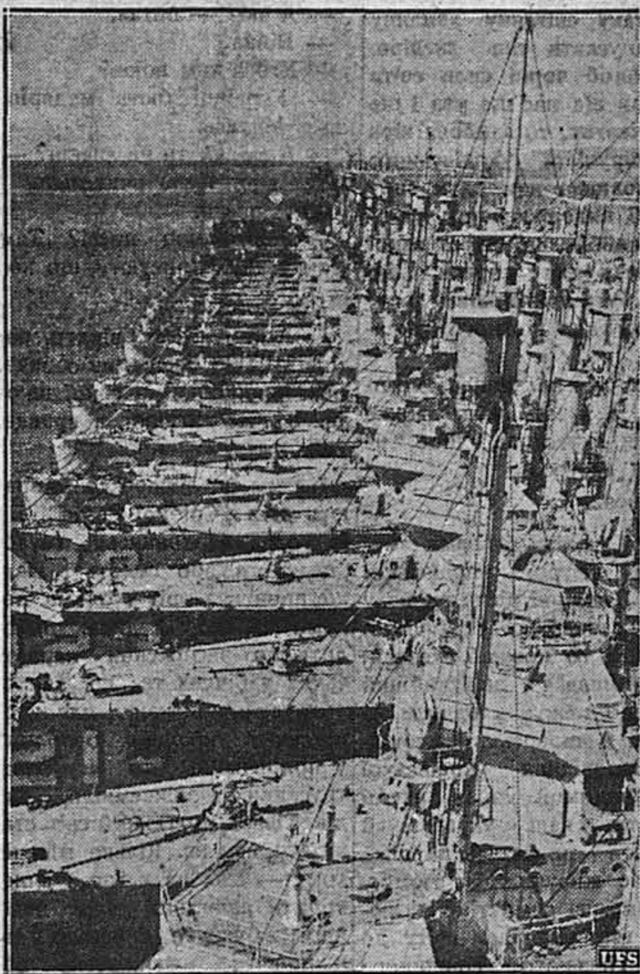
Політичне бюро комуністичної партії є в Росії осередком усієї влади. Вибирає його центральний комітет комуністичної партії, що складається з 71 членів.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЗАСНУВАННЯ ФІЛЬМОВОЇ КООПЕРАТИВИ.

13. березня відбулася конференція представників копперативних централь у справі заснування фільмової кооперативи. В конференції взяли участь представники РСУК, Народньої Торговлі, Центросоюзу, Маслосоюзу, Центробанку, Суспільного Промислу. Обговорено деякі точки статуту та рішено візвати усі Окружні Округи, Українбанки та сильніші кооперативи негайно вписалися в члени нової кооперативи і вплатили заявлені уділи.

ЗАСТРІЛИВСЯ УПРАВИТЕЛЬ ШКОЛИ.

У Львові при вул. Тарнавського 54 застрілився револьвером у груди емер. управитель школи, 56-літній Тадей Небиковський. Він хворів довший час на нерви. Коли на відгомін вистрілу до мешкання прибігли сусіди, Чебиковський лежав у крові, а на дверях був напис: „Жидзі — Украінци — армати в шпіталю". Ведуть слідство в цій справі.

ЧИ ЦЕ НЕ ПРИГОТОВАННЯ?

Контраторпедовці американської фльоти, котрі знавці вважають старомодними, а котрі переслано до доків у Сан Дієго, в Каліфорнії, для направок і змодернізування.

СТАЛІН — ГОЛОВНИЙ ВОРОГ НІМЕЧЧИНИ.

Соціялістичний варшавський „Роботнік" снує міркування про те, чи Совети можуть погодитися з Німеччиною Гітлера:

„Жорж Люччіяно, добре поінформований французький денникар, що сидить у Москві від 6 років, пише, що Сталін є душею протинімецького спротиву. Однак є частина бюрократії, що є втомлена всякого роду жертвами, яких вимагає сталінівська політика. Вона прагне зближення до Німеччини й Японії і то за всяку ціну. Сов. Союз, як більшість інших країн — має своїх дефетистів, готових капітулювати перед ворогом".

„Отже, бути може, що внутрішньо-політичні ріжниці мають великий вплив на здержливу тактику совітської дипломатії, розчарованої й розжалобленої на те, що Франція не хотіла згодитися переміннити пакту взаїмної допомоги на військовий союз. Однак здається, що більш суттєві є мотиви зовнішньо-політичні.

„На Далекому Сході війна протягається на шкоду Японії і Совети бажалиб забезпечити собі зі сторони Німеччини й Італії свободу рухів, щоб співдіяти при заключуванні договору згідно зі своїми інтересами у Східній Азії".

РЕВІЗІЯ В ЧИТАЛЬНІ.

Постерунок поліції з Журавна — 3 особи — перевів 1-го березня ц. р. докладну ревізію в домівці читальні „Просвіти" в Простестах. Ревізія тривала від години 8-ої рано до год. 3-ої. У висліді забрали з бібліотеки „Байки" Глібова й „Українське життя в давні часи". Ревізію переведено з доручення староства в Жидачеві.

БОРОТЬБА З НІМЦЯМИ Й УКРАЇНЦЯМИ.

„Політика" з 10. березня в статті п. н. „За властиве відношення до німців" пише між іншим:

„Боротьбу з Німеччиною (а таксамо боротьбу з українцями), якщо вже слово „боротьба" має бути вжите, чи також оборону можна сперти тільки на одинокій плятформі: на викорчуванні з польських душ комплексу нижчости. Замість говорити: „боронімся", чи „борімся" — треба вповні почуття великости. А тоді не матимуть німецькі фірми і німецькі кооперативи польських клієнтів, не будуть поляки вчитися по німецьки, тільки німці по польськи"...

„Така повинна бути роля оборонців. А якщо є інша, якщо в практиці полягає на вислугуванні ворога Польщі, що мають на мені втягнути нас в боротьбу з Німеччиною — повинна бути заборонена".

АРЕШТУВАННЯ В ЛІТИНІ.

Польська преса повідомляє: Підчас виборів до громадської ради в Літині, повіт Дрогобич, юрба, зложена з около 100 українців, впала до виборчої домівки й здемолювала її нутро. Предсідник виборчої комісії Ф. Мазурчак утік з виборчою урною з виборчої домівки, а опісля відровив вибори до чергового дня. До Літині прихав віцепрокуратор, який повів слідство в цій справі.

ЗНЕВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕМБЛЕМИ.

В Застіночку, теребовельського повіту, хтось замазав державну емблему на почтовій скринці, вміщеній на домі „Товариства Школи Людовей". Влада шукає енергійно справця чи справців.

ПОЛЬЩА ПРИСПІШУЄ МОБІЛІЗАЦІЮ

ВАРШАВА. — Польща далі готується до війни. Маючи вже понад міліон війська, готового кожної хвилі до війни, заповідає, що зачато покликувати річники, що обіймають молодь, що має 18, 19, і 20 років.

ПОКИДАЮТЬ ВАРШАВУ.

ВАРШАВА. — Родини британського, французького і бельгійського посольства, а також і інших дипломатичних представництв, уже спаковані й виїзджають з Варшави. Те саме діється і з визначнішими бизнесменами. З того заключають, що воєнна небезпека дуже близька.

ВИЇЗДЖАЮТЬ З БЕРЛІНА.

БЕРЛІН. — Польські дипломатичні й консулярні урядовці дістали з Варшави поручення вислати негайно свої родини до Польщі.

ПРЕСА ЗА СОЮЗ З АНГЛІЄЮ.

ВАРШАВА. — Польська преса розписується над тою „звичайною брехнею", якої повно в німецьких ґазетах, а яка доносить про „польські звірства над німцями". Та позатим в Польщі дуже вважають на те, щоб не дразнити Німеччини ні одним словом. Тільки згідно підкреслюють вагу і потребу воєнного союзу з Англією, додаючи до цього постійно одну і ту саму заввагу, що союз не є звернений проти Німеччини.

АНГЛІЯ ВИКЛИКУЄ ВІЙНУ, КАЖЕ БЕРЛІН.

БЕРЛІН. — Німецька преса переповнена атаками на Англію за проголошену в англійськім парляменті гарантію ненарушимости границь Греції й Румунії. Преса пише, що Англія пхає цілу Европу до війни проти Німеччини. Властива ціль англійської політики: змусити людей себе взаїмно вимордовувати.

Сумніваються щодо вартости оборони.

Заразом та сама преса оцінює дуже слабо реальну вартість усіх британських зобовязань. Пише, що хіба одна Греція скористалаб з її оборони, бо має пристані, а на Середземнім морі є видатна англійська морська сила. Зате Польща не може числити на ніяку дійсну поміч з боку Англії. Це останнє толкують собі тим, що це є остання спроба Німеччини відтягнути Польщу від англійської політики окруження Німеччини.

„НА ПАРИЖ! ДОЛІВ З ФРАНЦІЄЮ!"

РИМ. — Так кричала товпа, що слухала промови Мусолінія про найновіший італійський здобуток: Альбанію. Мусоліні заповів, що на Альбанії не скінчилося. Казав: „Як учора так і завтра, так і завжди, будемо йти просто вперед!" З того заключають, що треба надіятись у найближчому часі якоїсь нової „несподіванки".

ДОВКОЛА ҐІБРАЛЬТАРУ.

ҐІБРАЛЬТАР. — Щось готується. З одного боку Англія скріпляє Ґібральтар з тої сторони, яка граничить з еспанською землею, а з другого боку на еспанській землі помітні згромадження більших частин армії ген. Франка.

НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ КОЛО ЕСПАНІЇ.

КІЛЬ (Німеччина). — Німецька воєнна фльота поплила звідси до берегів Еспанії на „весняні маневри".

ПОБОЮЮТЬСЯ 20-ГО КВІТНЯ.

ВАРШАВА. — Польська преса пише явно про те, що в дні уродин Гітлера, себто дня 20. квітня, задумує Данціґ зробити німецькому канцлерові „презент" і оголосити прилучення міста до Німеччини.

СОВЕТИ ЖДУТЬ.

МОСКВА. — Совети приглядаються подіям і вдоволені, що вже Англія і Франція заангажувались в боротьбі проти Гітлера. Але того їм ще замало. Самі вони не роблять нічого такого, з чого можнаб Німеччині заключати, що вони є в „протигітлерівськім бльоку". Також офіційно перечать сплетням, будьтоби висилали якісь воєнні кораблі на Середземне море через Дарданелі.

ГРЕЦІЯ І РУМУНІЯ В КЛОПОТІ.

ЛОНДОН. — Англія і Франція проголосили, що боронитимуть Румунію і Грецію перед усяким нападом. Це Румунії й Греції дуже приємно було почути, але вони про це не просили. Та не просили тому, щоб не дразнити Німеччини і Італії, проти яких ота гарантія є звернена.

СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ „ФАШИСТСЬКИМ".

РИМ. — Втягають до володіння над Середземним морем Еспанію. Це на те, щоб вона наступала евентуально на Францію, коли зачнеться війна проти Італії й Німеччини. За те Еспанія і Італія сталиб вкінці одинокими панами Середземного моря, яке сталоб таким чином, як пищуть, „фашистським".

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади нале ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

КРОВЮ ЗАКРІПЛЕНИЙ ЗДОБУТОК

Ще не всі отряслися з цеї трагедії, яка стрінула Карпатську Україну, а якою завдано „пораненому братові" — нову, страшенно болючу рану. Та рана не вигоїться в Карпатській Україні ніколи. Але в історії Великої України буде вона тільки одною з тих численних великих ран, які залишилися українському народові з його минулої боротьби за вдержання свого фізичного й державного існування. До тих ран ще прийдуть цілком певно нові, якими покриється ще не одна частина України, заки наш нарід зможе відотхнути вільним повітрям.

Ми сучасні як живі люди, живемо більше теперішністю. Вона нам видається найважнішою. І тому глядимо на неї дуже часто як на ту, що рішає про цілу нашу будучу судьбу: в доброму чи злому напрямку. Так тепер глядять многі й на трагедію з Карпатською Україною. Тому не годні прийти до себе і набрати сили до нової праці для піднесення і визволення нашої нації. Бо так сильно їх приголомшив цей удар.

Якжеж виглядає ця справа у правдивому світлі? Не треба дуже багато думати, щоб зрозуміти, що трагедія з Карпатською Україною принесла нам велике терпіння, але й зробила надзвичайно велику прислугу загальній справі, себто нашому змаганні до обєднання наших земель в одну Велику Україну. Геройська боротьба Січовиків заставила серіозніше думати про українські змагання навіть найзапекліших наших ворогів. А це видно хочби по тім, що пише про ці справи польська преса. Пролята Січовиками кров ослабила пропаганду усякої міжнародньої зграї, що голосила, що змагання до Великої України — це інтрига Гітлера. А це що наш нарід в Карпатській Україні так по геройськи ставив опір мадярському наїздникові й ним обороньовав престіж проголошеної самостійности Карпатської України, залишиться в Карпатській Україні такою великою памяткою, що вже ніяка сила не зможе видерти з цеї землі української ідеї.

Так, кровава історія Карпатської України принесла їй тимчасову неволю, але зате дуже посунула вперед загальноукраїнську справу. Тому слушним є те, що читаємо в „Ділі", що „з найбільшим притиском мусимо ствердити і так довго ці слова повторяти, поки вони ввійдуть у свідомість найширших українських мас, що останніх подій у ніякому разі не можна утотожнювати з якоюсь українською національною катастрофою". Не можна говорити про якусь катастрофу на якімсь відтінку української землі як про катастрофу загальної справи, бо для загальної української справи „не існує невдача так довго, як довго існує живий нарід та його жива і викристалізована політична думка". А щож доперва говорити про таку катастрофу, де пролята в Карпатській Україні геройська кров зрушила сьогодня навіть людей з камінним серцем!

УКРАЇНСЬКА ГОЛГОФТА

Коли дня 11. жовтня 1938 року передав я в „Свободі" радість галичан з приводу створення державности на Карпатській Україні (стаття п. з. „Карпатська Україна"), то під впливом обективних думок я з невимовним болем закінчив статтю такими словами:

„В таку світляну хвилину годі напускати тінь зневіри. **Але, якщоб чорні сили світа забажали від нас ще раз і ще одної жертви, то глибока віра в невмиручість українського Духа повинна нам дати силу мужньої видержливости та охоту найбільшої жертвенної відданости для справи, що мусить бути найяснішим дороговказом для кожного українця".**

Таких слів не написав ніхто більше, а й мої слова може редакція скреслила, щоб не псувати настрою.

Сталося...

Якщоб хотіти словами змалювати настрої української маси в Галичині після розвалу чехо - словацько - української федерації, то можнаб сказати: це змішався найглибший жаль, що межує з одчаєм з радістю й лицарським вдовіллям. Заповідник української слави, видимий знак нашої гордости, наш український мізинок — минається на очах усіх нас живучих. Не помогла безмежна симпатія і любов у всіх українців світу до того гірського соняшного клаптика землі; не придалася поміч несена з усіх усюдів; не могли дати доброї поради подивугідні автохтонні державні мужі. Слабосила земля не видержала напору й байдужности світа; заскочене нечуваною зрадою — не встоялося геройське добровольче військо. Перестає існувати цей клаптик самостійної землі; **вмирає як герой** не від тих помий, що лилися на нього від усіх добрих сусідів, не від плювотиння, не від утруйного чаду ненависників, але від переможної у велитенській перевазі зброї, від її ударів, задаваних у найгірших умовинах не тільки зпереду, але й ззаду, з усіх боків. Якби не збирані запопадливо пресою вістки з цілого світа, то ми можеб тут і не знали про найзавзятішу боротьбу, яку можуть вести тільки очайдухи в найбільшому завзятті, нагріті любовю до рідної землі й ненавистю до ворога. Та є тепер чародійне радіо..:! Є, але в польській скринці передають як то машерують мадяри безстримно й без перешкод, під звук церковних дзвонів карпатських сіл...!?

В селі Руданці коло Львова входить учителька-полька до кляси й питає дітей, чи знають які новини.

— Знаємо, відповідають діти в голос.

— А які? — питає.

— Війна.

— Хто з ким воює?

— Українці бють мадярів, каже Михась.

— А звідки ти це знаєш? — питає зіритована вчителька.

— З преси.

— А ти віриш пресі? Там всякі жиди виписують, що хотять.

— А комуж маю вірити, радіові? Радіо бреше, як собака, каже хлопчина сільської школи... Це не вигадки, а правда. Так.

І якже по лицарське вмирають діти „Срібної Землі"! Бо їх горде верховинське гасло: „перемога або смерть"! Нагло прочуняв світ і очима пяними від жаху й дива, поводить по засніжених карпатських узбіччах та не знаходить слів признання для карпатських українців, особливо у прирівнанні до мерзьких, трусливих і знікчемнілих чехів. **Тільки польський світ ставиться інакше.** Кілька місяців тому — вже не встигав винаходити плюгавих слів, щоб ними жбухнути в чеське закнидличене, швейківське обличчя. Сьогодні проливає цей самий світ крокодилячі сльози над упадком того зрадницького народу і навіть не заікнеться вісткою, хто в цій фізичній катастрофі мачав пальці. „Сумління цілого світу здрігається від ненадійного насилля", — пишуть архикатолицькі польські ґазетярі, але ані навіть дрижаком брови не зрадять світові, як то по гунськи, по монгольськи вішають та мордують мадяри квіт українського Закарпаття.

А Совєти, що кігтями держать Україну, кажуть у ноті до Берліна про чехів: нарід, що століттями боровся за своє визволення і свободу, ніколи не погодиться з теперішнім станом справи і не прийме добровільно — накиненої йому неволі... Щоза безличність, хочби лише політична-

Наслухують галицькі українці вісток з усіх усюдів. Швидко освоїлися з тим, що ніхто нам не поможе; що найкращі вибранці поставлені на жертву Будучому. Галицька земля проливає сльози жалю, що на якийсь час розвівається її леліяна мрія та одночасно радіє, що Карпатські Лицарі для України імя здобувають.

Оттакі мішані думки перехрещуються в головах галицьких українців. Коли нарід, приглядаючись до мапи Европи ставить собі найкращі пророцтва і насвітлює їх так, як хотів би їх бачити, то ніхто з відповідальніших мужів не ставить ще сьогодні ніяких певних напрямних, бо чужих думок не збагнули дотепер ще навіть професійні відгадувачі.

Важкий час переживає українська нація; від довгих століть тягне за собою свою Голгофту. На часок заблисне їй світанок і знов тьма закриє синє небо. Але від часу до часу немов ясна лискавка освітлює пробудження, щоб показати дальший твердий шлях власної невпинної, сірої праці й жертв. Ці слова — це не потіха, ані не поука. Це тільки ствердження того, чого нас від давен давна учить наша жорстока історія. Не судилось і цього року хоч частині нашої землі стрічати Великдень на волі. Жорстока доля вже лишній раз учить нас, що тільки власними силами волі й духа можемо дійти до вершин національного розвитку. Зріла нація приймає мужно найтяжчі удари. Вони стають досвідом та закріплюють свідомість, які сили треба плекати, щоб дійти до остаточної трівкої перемоги. Це тверда воля кожної одиниці, глибока свідомість, завзяття, послідовність, видержливість у постановах і ділі. Заходи цілих велитенських установ ідуть у тому напрямі, щоб ці прикмети витворити в народній масі на престарій галицькій землі, а сліди їх спасенної праці й духового впливу позначуються багряними стежками по всіх усюдах.

Але ще ніколи не пропала пролита „кров добра, не чорна", на ній виростає воля нації.

Ще 11. березня в суботу казав польський міністер заграничних справ у варшавському соймі з найбільшим легковаженням української справи, „що ніодин уряд із великодержав, ані супроти Польщі, ані в ніякому іншому формальному акті, ані в ніякій обовязуючій заяві у цій справі становища не заняв". Так, якби 45-міліоновою нацією треба було конечно фримарити, а 33-міліоновою державою не можна. Але вже в неділю, 19. березня, писали польські часописи обережно, що треба внутрі завести лад, а сьогодні (20. III.) вже пишуть виразно, що „можна би начислити цілу низку українських вимог, що на нашу думку без ніякої шкоди для інтерсів польського народу моглиб бути сповнені, а їх сповнення улекшило би згідне співжиття, а в наслідках — і польсько-українську співпрацю". Словом — **заповідають нову „нормалізацію",** якщоб українці станули на становищі, що „розвиток їх народу можна подумати тільки в оперті на Польщу, а ніколи на боротьбі з нею". Можемо надіятися, що незабаром і таких умовин виречуться, що зачинаються від „якщоб"...

Так швидко йдуть події. Так вчасно зійде яра пшениця з благородної крови!

Львів, 20. березня 1939.

Нових людей до господарства!

(Під увагу тим, що вертають до краю).

Зачнемо від прикладу, взятого з дійсности. До села Н. у любачівському повіті вернувся вже тому 12 літ з Канади бувший громадянин того села К. М. В Канаді він перебував повних двадцять літ, довший час працював у копальні й зложив незлий гріш: коло 10 тисяч долярів. З тими грішми вернувся до села й став оглядатися за якимсь купном.

Очевидно, він знав тільки одну можливість — ульокувати гроші в землю, тобто купити якесь рільне господарство. Але в згаданому селі така можливість була дуже обмежена: сільська посілість була роздріблена до останніх границь. Набути землю з парцеляції — раз що є зовсім неможливе, а друге — в селі не було двора. Одинока можливість — відкупити якесь готове господарство від когось, що напр., вибирався зі села на еміґрацію. І саме таке трапилося нашому канадійцеві: один місцевий селянин продав йому ціле своє господарство, а сам виїхав до Арґентини. Було того яких 7 морґів поля, господарські будинки, трохи інвентару живого й мертвого.

Решту грошей зложив наш канадієць в одні м жидівськім банку.

Ось такий то приклад з нашої дійсности й таких прикладів можемо навести далеко більше. А тепер представмо собі цей самий випадок з іншого боку. Уявім собі, що наш канадієць, це людина підприємчива, свідома, яка знає вартість гроша й капіталу — і яка рішила витягнути зі своєї — важким трудом здобутої ощадности — якнайбільше користи, так для себе, як теж для свого народу.

Отжеж — маючи в руках такий гарний гріш — він думає тепер як його корисно ульокувати. Передусім відкидає з місця думку купувати землю в якогось свойого чоловіка, бо знає, що гріш вложений у землю в нинішніх часах дуже слабо рентується. Купувати землю оплатилосяб хіба в випадку, якби в цей спосіб можна було збільшити наш запас землі, так би сказати — наш стан посідання, але вданім випадку й того нема: земля переходить з одних українських рук у другі, ніякої користи з того нема ні для нього, ні для українського загалу. Треба думати про що інше.

Йому радять купити каменицю. Але наш канадієць, що з неодної печі їв хліб, наперед інформується, як рентується нині камениця. Засягає інформацій тут-там і довідується, що камениця в найкращому разі дає 4—5 відс. річно. Правда — тут є одна користь: кожна набута українська камениця в місті — це збільшення нашого стану посідання в місті, а для національної справи це має велике значіння. Але для нашого канадійця така скромна рентовність його гроша не вистарчає: він хоче створити з нього продукційний **капітал,** що творить нові добра, нові прибутки, згідно з засадою, що **гріш родить гріш.** Один простий погляд на справи — переконує його, що гріш, відповідно ульокований, дає ріжний приріст. Ось, наприклад, так простенька крамниця споживчих товарів, яку зараз при вїзді до містечка тримає вже від свойого батька жид Арон Пінкес. Сто злотих, ульокованих у такій крамниці, вже за першим оборотом (нераз протягом одного дня — тобто коли крамниця має сто зл. торгу вдень) дає 6—10 відсотків. А в банку треба чекати на ці відсотки цілий рік! І те саме в землі, чи в камениці. Отжеж ясна річ, що треба вибирати.

Але наш канадієць бере справу глибше й дальше. Він бачить, що перепродувати готові вироби — це узалежнювати свій капітал від промисловців, які диктують ціни так, як їм вигідно. Ось хоч би — склад дощок, що його має один знайомий українець у містечку Р. Він нераз скаржиться перд ним, що жидівські тартаки так підшрубували ціни, що він з конечности мусить вдоволитися дуже малим зиском. А тартаку заложити не може, бо на це треба більшої готівки...

Наш канадієць має саме потрібну готівку. Він засягає відповідних інформацій — фахових і торговельних — і будує тартак. Рівночасно основує в повітовім місці склад дощок. В тартаку працює кількадесять його односельчан, яким він дав хліб і працю. Його капітал є творчий — так у приватнім, як і суспільнім змислі.

Порівняйте ці два приклади — і зрозумійте одну з найважніших проблем нашого господарського життя — відповідної **льокати капіталу.** В нас цього зрозуміння ще зовсім нема. Правда — в нас обмаль таких грошовитих канадійців — але те, чого не можна зробити одному, те можна зробити спілці ,кооперативі. Головне — зробити один ступінь вище в нашому господарському житті, а цей ступінь зробимо тоді, коли зрозуміємо, що таке капітал і в чому лежить його творча роля. А ця роля полягає на тому, щоб індивідуально, чи шляхом всенародньої ощадности (і з зосередження її в одно русло, наприклад, в наших банках) зактивізувати наші фінансові засоби, допроваджуючи їх до творчої, продуктивної праці.

Популяризація цієї вимоги нашого життя — це одно з завдань, яке поставив собі в програму своєї діяльности на 1939 рік — „Промбанк".

Нове господарське життя — як бачимо з наведеного прикладу — вимагає **нової людини,** яка господарюваlaб з „олівцем у руці", яка булаб енерґійним і підприємчивим піоніром, що не йде втертими шляхами, але намічує нові дороги для розвитку нашого господарства. Безперечно, що на цій новій дорозі є повно труднощів та перешкод, і саме тому тут треба нової людини, яка цього не бояласяб. Розвиток господарств інших народів каже нам недвозначно, що перед нами тільки один шлях, шлях упромисловлення краю, шлях якнайдоцільнішого використання капіталу. — („Наш Прапор").

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(53)

Але у них крім того був і живий товар — невільники, полонені у війні німці і чухни, що то їх москвитини придбали на війні в Ливонії і запродали кримським купцям; вони йшли сковані довгим ланцом, обвитим довкола шиї кожного невільника; там були також і московські невільники, а то кріпаки, продані панами, бо хоч така продаж законом заборонялася, то в звичаю була вона у всіх. Муравський шлях не уважався тоді безпечною і відповідною дорогою для торговлі; торговля Москви зі Сходом велася наручніше через Москву і Київ, але в пору частих воєн між Москвою і Литвою купці мусіли по-неволі вибирати іншу дорогу. Крім того приходилось їм в Литві оплачувати великі мита за товари, тож для оминення великої страти купці возили свій товар муравським шляхом. На тій дорозі могли їх грабити і московські розбишаки і ногаї, щож коли купецька захланність перемагала всякі обави. Цим разом купці пустилися відважно по безпечній дорозі, бо з ними їхав царський післанець, а його проводили стрільці. Також купці були узброєні та готові кожної хвилі боронити свого життя і майна. Кудеяр довідався від післанця і купців, що на полудневих окраїнах московської держави розвелись розбишацькі шайки і був напад на каравану.

Розставшися з караваною, Кудеяр вирушив на північ з своїми товаришами, а каравана потягла дальше на полудне. Зойки і стогони живого товару неслись у воздусі разом зі скрипом двоколісних возів, запряжених волами і жалібним криком степових чайок.

Від верхів Орелі їхав Кудеяр викрутасами поміж жерела всіляких рік, впадаючих з одної сторони в дніпрову, і з другої в донську систему. Таким чином він поступав праворуч ріки Уди, ліворуч минув Ворсклу і Псьол та добився вершини Донця. На тім просторі ішли ліси на переміну з розлогими полями, ростинність була обильна, паша для коней знаменита, звірів така многість, що лиси і заяці безперестанно перебігали дорогу, а вовки і медведі не давали подорожнім спокійно спати; вони мусіли кожної хвилі бути готові, на поклик варти, хопити оружжя і відганяти звірів від пасучихся коней і від себе самих. Дальше розкрилось перед ними рівне поле на пятьдесять верств, вельми плодородне і давніше управлюване, але тепер запущене задля вилюднення. Подорожні підїхали до великого кургану, званого Думчим; там побачили попутаних коней, курені, згарища і товпу людей: це були царські станичники, вислані з Рильська для нагляду за татарськими нападами. Скоро побачили татар, що проводили Кудеяра, зірвалися з місця, хопили за самопали і готовились до нападу, але Кудеяр закричав до них: „Витайте, земляки-товариші; не татари нападом ідуть, а невільник, бувший слуга його царського величества, вертає з бісурманської неволі в край хрещений"!

Діти боярські, що проводили тому відділові, зложеному з севрюків (поселенців північної України), приказали відложити збрую. Кудеяр зліз з коня і зачав цілуватися зі всіми, немов з давними знакомими, хоч нікого з них перед тим не бачив. Станичники з своєї сторони були дуже раді, що стрітили в пустині увільненого з неволі русского чоловіка. Кудеяр розповів їм свої пригоди, зняв з одного вючного коня боклаг з горівкою і зачав гостити земляків. Тут Кудеярові зачало розяснятися це, що в Кримі доходило до нього немов в мраці. Станичники розповіли, що на Руси все змінилося від тої пори, коли Кудеяр там не був. Люди, що були тоді в окруженні царя, покарані смертю або вигнанням; цар поділив свою державу на опричнину і земщину: опричнину держить в ласках а земщину в карі; багато бояр, знатних людей і дворян покарав цар лютими карами, а їх родини вигубив, та навіть на мужиків і їх підданих поклав свій лютий гнів; многі села зруйновані на царський приказ, а люди і мужики по руїні пішли на розбої; і тепер коло Москви, кажуть, не можна переїхати, а інші втікають сюди в українську землю та проживають крадьком по лісах, окружаються зарубами, сіють збіжжя, розводять оселі і пасіки, дачки ніякої не платять, панщини не відробляють і царським намісникам не ідуть під суд.

Попрощався Кудеяр зі станичниками і поїхав своєю дорогою. Вісти, які почув, засумували його і наводили на голову всілякі думки. „Коли так", говорив він до себе, то якої мари буду служити московському цареві, абож то я москвитин, чи що? Чиж батько наш Вишневецький, не покинув московського царя, коли йому було не до вподоби?

(Далі буде).

ІСТОРИЧНІ ДОКУМЕНТИ

(Про фільму „Україна в Огні").

Всім відомо, яку страшну й заразом велику ролю в теперішньому житті грає пропаґанда. Нема нині одної країни, деб до цеї справи не привязувано величезного значіння. В деяких европейських державах є навіть спеціяльні міністерства пропаґанди.

Пропаґанду ведуть живим чи мертвим словом, пресою, промовами, комунікатами, спеціяльними манифестаціями, радіом і фільмою. Ці два останні засоби пропаґанди, **радіо й фільма, представляються** нині безконкуренційними. Дивімся яку величезну роботу веде наприклад совєтська пропаґанда в Америці? Люди, які не знають ні російської мови, ніколи не були в Росії, захоплюються совєтським режімом, бо їм подобається це, що бачать на фільмі.

Українська справа також вимагає солідної пропаґанди. Її пропаґують, але на жаль, наші вороги. Це, що нині Україну так легко зачисляють до німецьких „інтриг" — це овочі ворожої пропаґанди.

Наша визвольна політика також бере під увагу пропаґанду як один з успішніших засобів. Біда в тому, що така пропаґанда, головно в чужих краях вимагає дуже багато гроша та відповідних людей. Тому багато річей, що діються на рідних землях, приходять часто в забуття, бо не є належно розголошені.

В Америці, в останніх роках, деякі українські підприємці почали будувати українську фільмову промисловість, і з меншими чи більшими успіхами, поставили кілька фільмів. Це здебільша, переробка відомих народніх опeрет.

Останніми часами, заходом **„Українського Фільмового Мистецтва" в Хусті** випродуковано нову фільму, назва ця „Україна в Огні". З рамені УФМ висвітлює тепер цю фільму в Америці „Філія УФМ" в Америці, яка вже має за собою десятку успішних виступів на сході Америки.

„Україна в Огні" — це схоплене на срібну ленту життя українського народу, в його ріжних виявах і чинностях. Схоплене воно не так, як це хотілосяб, бо фільма роблена серед обставин не дуже то догідних. Спеціяльно відноситься це про Західньо-Українські Землі, де кожний рух не тільки фотографа, але звичайного українця, є слідженим і береженим.

Та проте, **„Україна в Огні"** є являється своого роду одиноким історичним документом польської політики у відношенні до українців. Хто раз бачив тяжко скатованих українських студентів в українській Народній Лічниці, хто бачив з глибокими ранами тіло пані Іванни Блажкевичевої, (яка знову арештована, по виході зі шпиталю), цей має у памяті, в серці, й в цілому свойому єстві польське панування на ЗУЗ.

Такий один образ заступає гори друкованого слова. Він краще переконує ніж найкращі бесідники. Бо це голі факти, що свідчать про режім польського терору й насильства!

А таких образів чимало. Поніщені українські інституції, як „Центросоюз", „Ревізійний Союз Українських Кооператив", і ін., це також свідоцтва, які як те марево будуть тягнутися за поляками, як докази їх безмежного дикунства та варварства. Інші картини з ЗУЗ, це також документ рідної вартости. Ми певні, що сам польський уряд заплатив би чимало, щоб дістати в свої руки ці, багатомовні документи.

Друга частина фільми **„Україна в огні"** — це многострадальна Карпатська Україна. Коли робилася ця фільма, Карпатська Україна жила, тепер її нема, вона знову під брудною стопою гуна-мадяра. Яка шкода, що оператори не могли далеко більше накрутити сцен з життя Карпатської України! Нині, поза кількома знимками, що їх була принесла українська та американська й французька преса — нема в нас багато тих важних документів, які пізнїш до історії наших визвольних змагань. Тому, ці картини, що бачимо на фільмі **„Україна в Огні"** — це неоцінений скарб. Нині, коли мадярська орда мордує українських патріотів, коли сотки вже вистріляні, то якими дорогими для нас мусять бути ці постатті, які пересуваються неначе в калейдескопі перед нами. Нема вже відомого діяча та провідника націоналістичної молоді Карпатської України, д-ра Степана Росохи, якого розстріляли вже мадяри. Його ми бачимо на фільмі в товаристві шефа департаменту шкільництва Штефана. Нема вже між живими Ґренджі-Донського, Климпушів, і багато інших. Січовиків не позволяла чеська влада знімати, проте оператор - фотограф таки поробив знимки з них. Нині багато з них, оцих новітніх крутянців, вже згинуло смертю хоробрих. Тільки їх слава лишилася нам в спадщині, яка взиває нас іти слідами їх, безсмертних та дальше здобувати втрачені ними так дорого, боєві позиції.

. . Фільма **„Україна в Огні"** це той історичний документ, що зберіг на срібній ленті поодинокі моменти з життя та розбудови Карпатської України. Тому, картини, що змальовують моменти після жахливого атентату, в якому згинув Вожд Евген Коновалець, є без сумніву дуже дорогими для кожного українця чи українки. Вони представляють картини, на яких виховується нові покоління, свідоме й переконане, що ця смерть полк. Евгена Коновальця була принесена в жертву за велику ідею. Ці документи не можна написати ані сфальшувати, вони остають такими, як ми їх бачимо.

Одним словом, **„Україна в Огні"** це така фільма, яка являється сильним засобом української пропаґанди. І з тої причини повинні ми її піддержати, для нашої власної користи.

Годі закидувати, що фільма **„Україна в Огні"** — не виконана так, як цього ми собі бажалиб. Певно, що Україна як така, дає багато більше матеріялу до дуже фасинуючих й захоплюючих фільмів. Але це може бути зроблене тоді, як ми будемо свобідні й з цілим штабом добірних артистів, режісерів, та коштуватиме міліони.

„Україна в Огні" має цю вартість, що вона знята з живого життя. Тому має характер документу, й тому варто її бачити.

В. Вітрик.

НІМЦІ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

В Карпатській Україні є приблизно 20,000 німців, що ще не затратили своєї національности. Цікаве те, що зберегли свою національність, хоч не мали німецьких шкіл, німецьких священиків.

Німецькі оселі розкинені серед української одноцілої території. Довкола Мукачева півколесом розсілися німецькі оселі. Найстаршу з них Паланку оснували німецькі мулярі та ремісники, яких туди спровадили, щоб побудували твердиню. Багато німецьких осель лісових робітників є в добрах графа Шенборна. У Фрідріхсдорфі поселилися ковалі. В самім Мукачеві поселилося багато німців із околиці.

Другий чималий німецький острів лежить у долині Тереші. Туди переселила цісарева Марія Тереса німців із альпейських країв. Це лісові робітники. Так повстали оселі Німецька Мокра та Кенігсфельд.

Німці є теж в околиці Рахова. Вони переселилися зі Спішу на Словаччині. Також живуть у невеличкому числі в Ужгороді, Хусті й інших містах.

ПІДЕ ПІШКОМ

„Скандалес Джан", бугай з Тексасу, що має бути виставлений на виставі в Ню Йорку, задержався в Вашингтоні на побачення... з конґресменом з Тексасу Джорджом Мейгоном і сенатором Коналлем. Бик важить 1,400 фунтів і має відбути дорогу на виставу пішком. На ньому їде Елена Еджмон з Ведерфорду.

• З ДНЯ •

„ХТО ДАСТЬ НОВИХ ВАТАЖКІВ"?

У 83 числі „Свободи" кореспондент Сивошапка приносить цікаву статтю під заголовком „Як загинула Карпатська Україна". Описує він у ній трагічні дні Карпатської України. „Мадярська жорстокість тим разом перевищила себе", пише він. „У Хусті була така різня, якої не бувало й за давніх татарських наїздників. За один день замордовано, застрілено й повішено 1,500 українців".

Далі пише він: „Та хто винагородить, хто відшкодує Карпатську Україну за її криваві втрати? Верства нашої інтелігенції й без того була там дуже тоненька, так що ледви вкривала товщу народньої маси. А мадяри цю верству винищили до щенту, пляново і систематично. Винищили й ще будуть винищувати, доки їм доля судила панувати на Карпатській Україні. Бо для них нарід без інтелігенції, без проводу — це тільки темне бидло, над яким можна знущатись без перешкоди".

НАДІЯ І ЖУРБА.

Автор цеї статті твердить, що всі ці події в Европі мають переходовий характер. Теперішнє політичне положення пливке і вічно змінюється. Він каже: „Що день відплати прийде, що буде суд і буде кара — в це мусимо вірити, бо інакше краще булоб заритися живим головою в землю, щоб не чути скреготання власних зубів, щоб не чути власного стогону. Але хто відшкодує нещасливий, обдурений і знеірений край за його криваві втрати: хто дасть йому нових ватажків, які поведуть його до бою за нову, тепер вже певнішу й довшу свободу?" — питає він.

ДІЙСНО: ХТО ДАСТЬ?

Це не першина, що перед нами стає рубом таке питання. В минулій історії москалі й поляки систематично вигублювали нашу провідну верству, з тим переконанням, що обезголовивши масу, вони поневолять її на віки. В новішій історії знову робили це москалі і поляки, а також румуни. Тепер це саме зробили й далі роблять мадяри. І чехи не дали нам можности виховати відповідну скількість інтелігенції на Закарпатті. Як бачимо, наші вороги всюди звертають увагу в першій мірі на провідну верству. Деколи нам навіть здається, що вони осягають успіх. Але чи справді вони колинебудь осягнули певний успіх?

ЯК РОДЯТЬСЯ ПРОВІДНИКИ?

Чи люди родяться з провідними прикметами, чи набувають їх в життю, в своєрідним оссредовищі? Над тим ломили собі голови найбільші учені й досі не мають на це певної відповіди. То й нам не можливо ясно на те відповісти. Одначе можна вже тепер припускати, що в деякій малій мірі прикмети провідних здібностей набуває дитина вже при уродженні. Решту мусить людина здобути вихованням, боротьбою. Бо якби так не було, то ціла наша виховна система не придаласяб на ніщо. Якби прикмети характеру — а провідничі здібності є власне прикметами характеру — були заздалегідь опреділені від уродження, то шкода булоб труду й коштів, щоб ті прикмети виплекувати шляхом виховання. А ми бачимо, що всі народи таки велику вагу прикладають на виховання своїх молодечих поколінь. Вони не покладаються, що ці прикмети прийдуть самі, гередичним шляхом.

ПРОВІДНИКІВ ВИПЛЕКАЮТЬ ОБСТАВИНИ.

З цього виходить, що провідників виплекують обставини. Але які обставини? Ми знаємо з власного досвіду, що, наприклад, за панування Австрії, хоч режім був далеко лекший від теперішнього польського, наша провідна верства була значно тонша від нинішньої. Також по селах було далеко менше молодих і старших людей, здібних провадити інших.

Нині, хоч польська поліція вкрила густою сіткою наші села, а польська суспільність позорганізувала „Стшельци", на нашім селі є далеко більший відсоток провідних одиниць, що знають самі, що треба робити й мають на стільки потрібних прикмет характеру, щоб інших попровадити за собою.

Отож, польський гнет, польські пацифікації, арешти, скриті вбивства, доноси, побиття й економічні шикани не лиш, що не вигубили наших „ватажків", але навпаки побільшили їх щонайменше вдесятеро.

ІДЕЯ ВИТВОРЮЄ ПРОВІДНИКІВ.

Ми знаємо також, що наша провідна верства на Великій Україні почала в скорому темпі нидіти по полтавськім бою. В першій половині 19-го віку вона була майже зовсім розгромлена. Тронувши дна, вона починає відроджуватись, але на зовсім нових ідеях, очолених й оброблених Тарасом Шевченком.

Чомуж по полтавській битві наша провідна верства маліла? Чому за австрійського режіму продукція провідних елементів йшла повільнішим темпом, ніж за польського? — Тому, що українська ідея тоді втратила була серед мас, а навіть серед провідної верстви, захоплення; втратила віру у свою велич, свою правду й доцільність. Щойно коли та віра почала повертати, почали біля української ідеї витворюватись провідні кола, а далі ціла нова провідна верства. І творилась вона без огляду на репресії уряду. Здавалось навіть, що чим жорстокіше винищував даний режім українських провідних одиниць, тим більше нових виростало на їх місце.

ЯК РЯТУВАЛИСЬ ЖИДИ?

Відомий факт, що жидів переслідували впродовж кількох тисяч літ, а проте не винищили їх, ні їхньої провідної верстви. Ось як пояснює цей факт жидівський журналіст Роеґ Вайног Нірагр в Контемпорарі Рошя, ч. 4, 1938: „Віковi переслідування не винищили жидів, бо в шуканні духової піддержки вони знайшли антидот та в той спосіб почали думати про себе як про „вибраний нарід". Цей недорогий антидот осягнув чуда, бо він не лиш врятував жидів і їх расову окремішність, але уможливив їм дивитись на своїх гнобителів згори. Так знаменитим показався цей антидот, що навіть в модерних часах, нації, що почувались внутрі слабими, приймали його й через нього старались упевнитись у своїй вищості".

ПРОВІДНИКІВ НАМ НЕ ЗАБРАКНЕ.

І нам ніколи не забракне провідників, коли ми, символічно кажучи, держатимемо високо наш прапор; коли віритимемо в свої ідеали й уважатимемо себе духово вищими від тих сучасних дикунів, що міліонами виморюють наших людей голодом, мордують їх „пацифікаціями", чи такими татарськими нападами, як той, що ставсь у Хусті. До наших гнобителів ми мусимо мати відразу і погорду. З другого боку мусимо все вірити в святість нашої справи.

Як довго будемо в це вірити, так довго „ватажків" нам не бракне. Бо овіяний святою ідеєю сільський хлопчина, що серед інших обставин проспав би ціле своє життя, кожної хвилі обернеться в такого, що буде здатний на великі діла і ще інших за собою потягне.

Щойно колиб ми втратили віру в нашу ідею, цей процес буде завертатись і гнет ворогів буде діставати бажані ворогам успіхи.

УКРАЇНІКА.

Поважний французький місячник „Афер Етранжер", що виходить у Парижі, почав, у числі за місяць січень друкувати статтю І. Борщака про „Українську політику Центральних Держав у 1918. р.".

ЗНОВУ БЮТЬ ВИВІСКИ В „МАСЛОСОЮЗІ".

Вночі з 12-го на 13-го березня якісь невідповідальні типи знищили скляні вивіски в крамниці „Маслосоюзу" в Самборі. Цікаво, що побили лише частину, де був український напис, польського напису не рушили. Про вибиття повідомлено поліцію і повітове старство.

ВИБИЛИ ШИБИ.

3-го березня у Бурсі ім. Митр. А. Шептицького у Львові при вул. Театинській ч. 10 вибили „якісь" напасники чотири шиби. Кілька хвилин перед тим напали вони також на одного учня-мешканця бурси.

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ

——: до :——

ВСІХ ЦЕРКОВНИХ ГРОМАД, ТОВАРИСТВ, БРАТСТВ, СЕСТРИЦТВ, ГОРОЖАНСЬКИХ КЛЮБІВ ТА МОЛОДЕЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ.

Згідно з закликом „Обєднання" до негайної допомоги раненим січовикам і тим, що змушені були уступити з Карпатської України і найшлися в чужих краях без усяких засобів до життя, подається плян до СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕРЕВЕДЕННЯ ДОПОМОГОВОЇ ЗБІРКИ:

1. Всі повище згадані орґанізації хай негайно скличуть МІСЦЕВІ ЗБОРИ, на яких повинна були ПЕРЕВЕДЕНА ЗБІРКА, як також призначена певна сума гроша з орґанізаційної каси.
2. Місцеві центральні установи, себто ЦЕНТРАЛЬНІ РАДИ Й КОМІТЕТИ, повинні ПЕРЕВЕСТИ ЗБІРКУ ПО ДОМАХ.
3. Скликати місцеві ЗАГАЛЬНІ НАРОДНІ ЗБОРИ, на яких по відповіднім поясненню про потребу негайної помочі ПЕРЕВЕСТИ ЗБІРКУ.

Всі збірки належить слати негайно через „Обєднання", а відпис списку жертводавців проситься слати до:

UKRAINIAN NATIONAL STATE ORGANIZATION OF NEW JERSEY, Inc.,
162 SEYMOUR AVENUE, NEWARK, N. J.

В. Буката, голова. **О. Онищук**, секретар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЗАГАЛЬНІ ЖЕРТВИ НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

Михайло Чагарин, з Вунсакет $1 на ранених січовиків, замісць святочних желань. О. і А. Кочани з Джоліет, Ілл. $2 на ранених січовиків. А. Реновець з Аргусвил, Н Й. $1 на Карпатську Україну. Т. Чорнів, з Балтімор, Мд. $2 на Рідну Школу замісць святочних желань. І. Дух, Ню Йорк, Н. Й. $2 на ранених січовиків. Дмитро Міляи, Ню Йорк, Н. Й. $1 на жертви Карпатської України. Ева Чомин, Джерзі Сіті, Н. Дж. $2 раненим січовикам Карпатської України.

ЧЕСТЕР, ПА.

На Рідну Школу.

При укр. гр. кат. церкві влаштовано 26 березня ц. р. Шевченківське свято, з якого прийшло чистого приходу $12.62. Ту суму переслано через Обєднання на призначену ціль.

Я. Рогач.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На жертви мадярського дикунства.

Посилаю на Ваші руки пять долярів на поміч раненим січовикам геройської слави. Смуток і сльози не поможуть, тільки негайна допомога.

Олекса Колісник.

БАЛТІМОР, МД.

Жертвам мадярського дикунства.

Братство Пресв. Тройці, від. 320 У. Н. Союзу, ухвалило дарувати з братської каси $10 січовикам Карпатської України. Крім того члени перевели між собою збірку на туціль і зложили: М. Шулька $5; по $2: Г. Шулька, Я. Семенків, С. Кузик, П. Емхе; по $1: Д. Емхе, П. Мармаш, Т. Західний, Й. Копеляк, Т. Захарчук, М. Дмитрів, Ф. Стець; по 50 ц.: А. Харишин, Г. Демянчик; по 25 ц.: М. Семенович, Айзик, Шийфер; разом $31.50, які вислано через Обєднання. Збірка продовжується.

Г. Шулька, секр.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Виказ жертв зложених на вічу 4-го грудня 1938. р. на Карпатську Україну.

Віче устроєно заходами Українських Злучених Організацій.

Горожанська Ліга $50; М. Д. Тарнава $30; Український Демократичний Клюб $25, ОДВУ ч. 8 $25, Петро і Марія Яєчник $25; по $10: Сестрицтво Неп. Зачатя від. 112 У. Н. Союзу, Братство св. Василія від. 364 УНС., Товариство Сокіл від. 336 УНС., Школа Тараса Шевченка з Іст, Укр. Народний Дім при 14 вул., Демократичний Клюб з Іст, Братство св. Петра й Павла від. 102 УНС., Товариство Згоди від. 358 УНС., Союз Українок від. 30. П. Головчак, д-р Н. Михаленко, Омер Е. Малицький, о. М. Запаринюк, І. Тарнавський, о. В. Меренськів; по $5: Теодор і Юлія Грицей, Гелен Тарнавська, д-р Е. Михаленко, В. Павлишин, І. Галущак, М. Щупак, Ю. Котюшевський, А. Кальницький, ПП. Бзові, В. Кокоц, Союз Українок від. 14, Оборона України від. 19, Товариство Просьвіта від. 260 УНС, Запорозька Січ від. 251 УНС, Й. Хмель, Д. Шмагала, В. Козир, М. Кавалець, Марія Литвак, М. Пелех, В. Кедіо, М. Боднарчук, В. Цьвірчак, Ф. Мураль, Н. Задерецький, Ст. Кедіо, І. Волянський, Т. Бобечко, В. Гузіль, М. Когут, А. Іваночко, С. і Анна Караш, П. Полівчак, Розалія Кальніцька, П. Коваль, А. Банась, І. Терлецький, П. Баіль, Д. Країло, А. Палівода, П. Каторош; по $3: І. Пачковський, В. Прокопів, Марія Олексик, А. Сидор, М. Ніжняк, М. Кавалець; по $2: І. Кухта, С. Терлецький, М. Мука, В. Сеник, Гр. Коник, М. Гапко, Л. Котович, І. Дідик, В. Форемний, Ф. Ольховий, С. Підзирайло, О. Купчик, П. Пацула, Л. Чопіль, І. Думищ, Гр. Стипаник, І. Заяць, В. Махназ, М. Ярош, Гр. Коростинський, Н. Бусько, М. Кривий, І. Добранський, М. Ярош (стар.), Гр. Кость, Катерина Габрівська, Ст. Слабий, Т. Федорчак, Зофія Туцка, О. Гринько, Ст. Довбуш, А. Бревка, Т. Кальмук, В. Венс, М. Чорній, Марія Литвак, Гелена і Марія Юрчишин, П. Коваль, В. Тритяк; по $1: І. Барна, М. Петришин, М. Пелех, С. Сольский, А. Гевусь, Розалія Кушнір, І. Демкович, Катерина Гольдер, І. Лазіро, Катерина Кальмук, А. Гапій, Гр. Кость, М. Кліщинський, П. Павлович, П. Юрчишин, М. Темчишин, С. Пастернак, Н. Притуляк, М. Бурко, Т. Левицький, В. Жук, Н. Слободзян, І. Печенюк, Д. Дарош, К. Сорочинська, А. Страп, Гр. Швагуляк, Р. Лугас, С. Фесачин, П. Молодець, В. Шевчук, І. Корецький, І. Тритяк, В. Гудіо, Анна Декан, Кат. Савчук, Н. Безік, Н. Кузьма, С. Палівода, І. Медвідь, А. Поцан, Н. Мураль, Р. Кушнір, М. Матіїшин, І. Паплик, В. Кобилянський, І. Ліски, Анна Цвірчак, І. Волянський, В. Волянський (стар.), Анна Вацик, І. Кокітка, В. Мадей, Катерина Савчин, Павліна Вербінська, М. Голубець, Й. Тимочко, Гелен Лазука, М. Федорчак, Агнес Букартик, А. Яримишин, Л. Бурило, Марія Крупа, Марія Яким, Євдоха Ковалів, П. Наконечний, Юлія Возьна, Т. Сендиґа, Р. Романович, М. Волошин, П. Лежан, Юлія Воробель, С. Іванчук, Н. Павлюк, А. Садовський, Параска Вовк, Анна Чайківська, Катерина Худіо, А. Стрільбіцький, І. Їльків, Анна Мельник, Мар'я Тимчина, Анна Мельник, Еміль Ничипор, Г. Сухарик, Анна Гавриляк, В. Стиранка, А. Цапик, Анна Буракозська, Анатазія Миґас, Юлія Мицик, І. Вінчарівський, Н. Гольдер, Марія Писарчик, Марія Яцишин, В. Лесяк, М. Василишин, Ф. Сорочак, І. Гніт, І. Колода, Гр. Кукіз, П. Зук, С. Дмитросевич, І. Войціцький, О. Шалапій, П. Гнатяк, Т. Іваночко, М. Штохмаль, А. Михно, П. Різун, В. Волянський (стар), Я. Павлина, Ю. Гірняк, Анна Бойко, М. Маковський, В. Шушильницький, Анастазія Щерба, Гр. Соляр, Юлія Королько, Маріє Чорна, І. Білий, Гр. Самотіє, А. Панасюк, Емілія Слобода, С. Беґановський, Й. Бедик, П. Сьвідрик, Юлія Гац, Марія Волянська, Розалія Моучко, Барбара Скоратко, Й. Трач, І. Дідун, Розалія Баран, Катерина Кісіль, А. Чатинський, Анна Сандіка, Катерина Миляпич, Гр. Брикайло, Д. Струк, С. Чорній, Н. Тритяк, І. Пукач, Марія Біла, Параскевія Книпчак, Марія Герек, І. Семенчук, В. Недбальський, М. Сентій, Гр. Богайчук, В. Сидір, Текля Палівода, М. Подоляк, В. Женчак, А. Спішак, Евродина Кілярська, Марія Ціхоцька, І. Касиян, Н. Бобечко, Д. Підсадний, Я. Пацула, Н. Декан (мол.); по $1.50: Д. Закута, І. Бучинський, Текля Юрків; А. Цапек 75 ц.; Т. Пукач, М. Суходольський і П. Іващишин по 50 ц. Дрібними зібрано $4.90.

Жертви зібрані на листи слідуючі: Товариство Івана Франка від. 334 УНС $50; В. Баранський $5 В. Мусаль $5; Г. Лозінський $3; по $2: Н. Задерецький, Анна Гронович, І. Міклясевич, Гелен Хома, Й. Кризановський Г. Кость; по $1: А. Сидір, М. Когут, П. Корпан, М. Пискливець, Д. Лупань, Гр. Козир, А. Банась, В. Репужинський, Марія Пашковська, Іл. Лазірка, В. Тритяк, В. Юрчишин, К. Ловбур, М. Юриста, Марія Юриста, Анна Юриста, Г. Юриста, М. Пукач, Гелена Репужинська, Анна М. Копер, Зофія Лазука, М. Тимочко, І. Сидорович, Параскевія Іваночко, Ю. Гірняк, Н. Бусько, Марія Міклясевич $2; Юлія Олійник, Анна Підзирайло, Й. Шміт, Й. Запоточний, Ольга С. Копця, Емілія Федірко, Степанія Матіїшин, І. Гарматюк, П. Ольховий, Д. Грабський по 50 ц.; В. Онищак $1. На листи дрібними жертвами зібрано 11.75. Збірками занимались слідуючі: Уряд Товариства Івана Франка, Хор Бандурист, Стефанія Чорній, Зофія Лазука, Катерина Мураль, Анна Гавриляк, Іван Тарнавський і Гр. Стипаник.

Всіх жертв зібрано $936.85. Всего розходу було $121.95. Решту в сумі $814.90 вислано на призначене місце через Обєднання.

Кормі сего після заяви секретаря віча адв. п. Івана Тарнавського на поміч Карпатській Україні зложили жертви слідуючі: Український Банк і Українська Пекарня „Авбурн Бейкінг Ко." по $100; а Директори Українського Банку: І. Тарнавський, В. Волянський, М. Й. Колодій, А. Барбер, Г. Волянський, І. Кухта, І. Мацуляк, Д. Гавриляк, Т. Папа, В. Репужинський, Й. Ціобан, І. Денеґа і С. Морозович по $10. Разом $330, котрі Український Банк вислав впрост на Карпатську Україну.

Іван Тарнавський і Теодор Грицей,
секретарі віча.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Пані Агафія Бундзяк переслала через Обєднання писанку для політичних вязнів, в сумі $5.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Жертвам мадярського дикунства.

Посилаю $25 для ранених і втікачів з Карпатської України. Бажаю, щоб всі ми, без огляду на політичні переконання, відчули той біль, що його нині переносять наші карпатські герої.

Й. Штогрин.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертвам мадярського дикунства.

Гром. Іван Крочак, член 204 відділу У. Н. Союзу, переслав через Обєднання від себе $10 для ранених і втікачів з Карпатської України.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Жертвам мадярського дикунства.

Гром. Лялик переслав через Обєднання $5 жертвам мадярського дикунства.

ЙОНГСТАВН, О.

Раненим Карпатської Січі.

В квітну неділю куваїнська православна парохія влаштувала разом зі зорганізованими при ній товариствами протестаційний мітінг і винесла резолюцію протесту проти анексії Карпатської України Мадярщиною. Протестаційного листа вислано до Вашингтону на руки секр стейту К. Гола. Головним бесідником був о. С. Мусійчук.

При тій нагоді закликав він до жертви на допомогу раненим Карпатській Січі. Збірка принесла $10.61. Перевели її урядники місцевого від. 28. ОДВУ. Гарну новинку про резолюцію подала місцева газета „Віндікейтор".

Таксамо на Великдень о. С. Мусійчук завізвав прийти з поміччю цій самій справі. Зібрано 12.25. Збіркою занялися націоналісти з ОДВУ від. 28. Всім жертводавцям, що дали 25 ц. і більше причіплювано відзначки прислані з централі ОДВУ.

Зложили по 25 ц.: О. Венгжин, Затварніцький, Н. Макар, Н. Василько, М. Бурий, В. Куник, С. Цицик, С. Гіль, Н. Лащак, О. Олалка, М. Скорбот, Г. Цабаняк, П. Заміщакі Т. Кольонський, Н. Лопушанський, М. Лопушанський, Н. Нестор, М. Мирдич, Т. Войтик, Н. Гавриляк, І. Забоцький, В. Юрчак, М. Оленич; по 50 ц.: Р. Юрчик, А. Гулия, М. Стахура, С. Сиктор, О. Єдинак, В. Конишак, М. Середніцький, П. Мельникович, А. Кравець, І. Косач; по 75 ц: о. С. Мусійчук, Т. Заміщак, П. Куриляк; І. Сирівка $1. Решта дрібними. Разом обидві збірки принесли $22.86.

Громадянин.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

ANSWER ON UKRAINIA

To the Editor.—It is not fals to say that there are over 6,000,000 Ukrainians under the rule of the Polish Government. I, am American Ukrainian, have heard many names given by the Polish to our people. But the name White Ruthenian is a new one

How can anyone claim Lviv to be composed of Poles when it is the capital of Western Ukraine? How can anyone claim that the Polish have more right to the land than the Ukrainians?

I can speak and understand Polish fairly well but I don't see how you get "the extreme frontier" from our name Ukraine The name Ukraine is trully all Ukrainian and I don't see what it is doing in the Polish vocabulary.

About the credit you take for the defense of Christian civilization, who did the fighting? The Poles? O, no. Our Ukrainian Cossacks fought, died and won the battle, but the Polish leaders took the credit.

Ukrainian leaders were fighting for our freedom long before Hitler was born. As you put it, Carpatho-Ukraine is not the "artificial product" of Germans, but the work of the Ukrainian people. The proof of this was the fighting of Sitch a few days ago to maintain our freedom in Carpatho-Ukraine. Ukrainians are not only fighting for Carpatho-Ukraine but for the 45,000,000 Ukrainians that are under the rule of Poland, Russia, Hungary, Rumania.

In the near future we Ukranians will again have our chance for freedom and this time we will come out at the top of the pile.

Newburyport. Mary Buciak.
(Boston Globe. March 24, 1939.)

ВИСТАВА И МОДА

Між весняними капелюхами, що появилися підчас нюйорської Великодної Паради Моди, був цей капелюх, котрого творець видно був натхнений видом трайльону й кулі, що символізують Світову Виставу в Ню Йорку.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (82)

В той час, коли атарці пробували втекти разом зо своїми вязнями могутній голос роздався з верхів дерев: „Я Тарзан, пан нетрів, приказую вам, лишіть білих вязнів а самі, поки час, рятуйтесь". Атарці зупинились не знаючи що далі робити. Та їх провідник заговорив: „Коли ми лишимо вязнів, то лихо нам від королевої буде. Ми загинемо на її приказ".

Для них було ясним, що, вернувшись без вязнів, вони напевно загинуть. Але від того невідомого демона, вони ще мали право сумніватись, чи загинуть? Тому вони рішили втікати разом з вязнями. Та втім зловіщо засвистіли в повітрі одна по другій чотири стріли. Кожна з них вбилась в тіла атарців і клала їх трупом. Тепер зіскочив з дерева сам Тарзан. 2

„Ми знали, що це ви!" закричала врадувана Гелена. „Тепер ви поведете нас до волі". „Ні", відповів Тарзан, „я мушу йти до самого Атару і роздобути звідтам матір всіх жемчугів. Бо коли я цього не зроблю, то ваш батько і Маґра не можуть дістати волі". „Коли так, то я іду з вами", згодився Лявак. А Брайен Геркуф і Гелена також прилучились до нього.

По хвилі надуми Тарзан рішився їх взяти зо собою. Не тому, що він хотів від них помочі, тільки тому, що вони самі в нетрах знаходилися би у великій небезпеці. Всі вони разом тепер пустились в напрямку до Атару. По якімсь часі вони підійшли до скритого входу до Атару. Обережно вони продирались, та не знали, що за ними вже слідкували очі одного атарця.

Знання.

Панна Оля виїхала вперше на місто при кремі авта, здобувши попереднього дня патент „на право їзди". Того самого дня вона переїхала чоловіка. На поліції з нею списують протокол. Вона виправдується:

— Я сама не знаю, як це мені сталося... Яж так добре знаю правила їзди... Я моглаб тим, що знаю, виповнити цілу книжку.

— А тим, що не знаєте, цілий шпиталь — обзивається поліцай, що, був свідком катастрофи.